

Алеко Константинов

Нещо шумолеше, ама какво
беше!...
Фантазия

Нещо шумолеше, ама какво беше!...

Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas.

Napoleon

Мойше Мордохай е истински син на нацията, която се гродее с имената и делата на Спиноза, Хайне, Маркса, Менделсона и цял сонм знаменитости. Мойше Мордохай днес съставлява част от армията на Българското княжество: той е войник в гарнизона на столицата. Наред с добродетелите, които отличават неговата нация, той, като верен тип на нацията, никога не е могъл да се похвали с повече кураж, отколкото се приписва обикновено на неговите братя по вяра. Още от детинство, един необясним, безпричинен страх се е загнездил в сърцето на Мойше и денем-нощем всякой внезапен звук е правил да се свива туй клето сърце: завие ли буря в комина, завие ли псе срещу месечина, за-киска ли кукумявка върху запустяла стряха или камбана гръмне зад гърба му – Мойше трепне като застреляна птичка и плахо, плахо вперя очи към посоката на страшните звукове, а сърцето му трепти, трепти, ще се пръсне... А внезапен пожар да избухне, а нощем пушка да гръмне, а в тъмнината някой да извика изотзад „дръжете го!“ – о, недейте, ради бога, клетото сърце на Мойше би настинало моментално... А това е жестоко, защото и без туй сърцето на Мойше е толкова пъти трепвало от страх, щото ако на всяко трепване благодарното отечество би го възнаграждавало с по един лев, то името на Мойше Мордохай би се споменавало наред с името на Ротшилда...

Днес Мойше Мордохай е войник, защитник на Отечеството от външните и вътрешни врагове... Бедният Мойше, за него ли беше тая страхотия! Хич, Мойше пушка да върти, с пушка да гърми – ай, ай, ай!... Що чудо сълзи проля Мойше, когато се разделяше със своята драгоценна съпруга, Хайка, за да постъпи в казармата. Реве Мойше, реве Хайка, реве тато, реве майка и обсипват с целувки детенцето си, Юда, немито и нечесано през цялата седмица на скърби и печали... Кой ще си науми за тоалета в такива тъжни минути: и Мойше не беше мит, и Хайка не беше счесана, и тато, и мамата. Аз не казвам, че големи трохи хляб или че дълги пера от лук, или че едри черупки от яйца бяха загнездени в техните сплъчкани къдриви бради и коси, аз не казвам, че целите им лица лъсяха от шарлаган, но все пак. Три дена се вече прощават, три дена стои недигната богата трапеза: и сушени сливи с овче месо, пържено със зейтин, и печени пожълтели яйца, мазани с шарлаган, и тиквено семе, и лук, и чесън, и какво не щеш!... Но где апетит в такива горестни минути на раздяла. И каква раздяла!... Жестоки хора, защо сега да не оставят на мира бедния Мойше, защо не го оставят да си седи спокойно пред скромния си сарафски джамлък и да услужва на нуждающите се с размяна, с проценти и със сладки приказки. Хич, Мойше за пушка човек ли

е! Той е мирен човек, той е добра душа, той не може, той не иска да стреля, да убива. Единият спомен само гърмежа на пушка го привежда в трепет, а бездушните хора насила го втикват в една среда, в която само гърмежи се чуват...

Реве Мойше, реве Хайка, реве тато, реве майка облени със сълзи, прощават се:

– Сбогом, Мойше... офф, сладък Мойше... чакай още веднъж... по устата, по устицата...

– Сбогом, Хайка, тато, мама, Юда – сбогом!...

В кръчмата на тухларската фабрика, под западния склон на Курубаглар, един останал без работа бедняк допива последната си парица. Той е вече окончателно пиян, той е потопил вече цялата си тъга в отровната спиртова ракия, но стомахът гори и устата жаждат още, още... Подава той последната си монета, поема с разтреперани пръсти последната чашка и гътва между напуканите си устни смрадливата отровна влага. Той иска още, но напразно треперливата му десница шари из продънените джебове – няма вече пари, пропита е последната стотинка. Той не е нужен вече на кръчмаря – и кому ли може да бъде нужен в такова окаяно състояние! – И храбрият кръчмар го хваща за яката и без извънредни церемонии го изтласква зад прага на кръчмата. Накъде сега? Пияният не мисли и не може да мисли, па и да би могъл, какво ще намисли този бездомен бедняга. С неверни преплетени крачки поринва той към града. Неугасналото съвсем съзнание го упътва наляво, нозете му го влачат надясно, надолу, към плитката река; той поринва из стръмнината и, без сила да се задържи, зацапва из реката. Студените струи будят донякъде неговото съзнание, той стъпва на отсрещния бряг, набутва утъпканата към барутните складове пътечка и тръгва по нея със смътна мисъл, че върви към града. Алкохолът от минута на минута все повече замъглява съзнанието и замрежва очите му; той се отплесва от пътеката, спъва се и набраздената неравна почва, поринва по очи и се разплюсва като труп на земята, на стотина крачки от ближната барака на барутните складове, до самия бряг на реката. Пияният няма нито сила, нито воля да стане; очите му се заклопват, съзнанието му изчезва окончателно. Той спи вече дълбоко... Слънцето захожда, скрива се, настъпва мрак и покрива мизерията на спящия върху влажната земя нещастник...

Нощ. Откъм артилерийския склад се зачуват мерните крачки на приближаващите се у тъмнината войници за смяна на караула.

Войниците се спират последователно пред всеки барутен склад; произхожда шепнешком формалната смяна и на всеки нов часовой се внушава тържествено високата длъжност и голямата отговорност на този сериозен пост. Последният склад, до брега на реката, се поверява на... Мойше Мордохай. Сменяющийят се часовой шепне в тъмнината на Мойше, че му поверява този склад, който е пълен с барут (ой, ой, ой...), с динамит (ай, ай, ай...), с бомби (вай...!), Всяка дума се стоварва като бухалка по свитото сърце на Мойше. Часовият продължава: „Та тизека че си отваряш очите да не дойдат някои харсъзе да оберат или, не дай боже, да запалат бомбата, зере ойде на гюрултия цела София. Разбра ли?“... Сърцето на Мойше като че пада в ботушите му, мравки запълзват по гърба му, косата му настръхва, зъбите му заиграват ръченица... Сменените войници се построят, дигват пушки на рамо и изчезват весело в нощния мрак...

Ами сега!... Мойше едва се удържа прав, нозете му треперат и се подсичат, очите му плахо обещени в тъмнината, дишането му се пресича в гърлото, устните и езикът съхнат, той сеща, той чува шума на кръвта в главата си, а сърцето му... ще изхвъркне, ще се пръсне клетото! Страх ужасен, неимоверен, до полуца страх обгръща цялото същество на Мойше. Бедният Мойше, устата му шепнат вече предсмъртни молитви; той мислено се прощава с милата си съпруга Хайка и целува къдравата червена косица на мъничкия Юда...

„Ай, ай, ай, шумоли нещо!“... С обтегната мигом пушка, със спряно дишане, Мойше се вслушва... но чува само своя собствен шум – шума от напора на кръвта в артериите. Той се вира, блещи си очите, но мракът скрива всичко около него. Тази тайнственост на нощта, тази ужасна тишина е прелитающите от време на време непонятни, мистериозни звукове карат Мойше да подскача от страх, да обтяга пушката си и да мушка въздуха напред-назад, наляво-надясно... Ако моментално би блеснала около Мойше светлина, неговият вид и неговите маниери биха залютели от смях най-отчаяния ипохондрик...

„Ай, ай, ай, шумоли!“... Шумоли едва-едва под брега полупресъхналата речница, а всичко наоколо е тихо, тихо като в гроб...

„Шумоли, ой, вай, шумоли!“... Мойше обтяга пушката си по направление към шума. И наистина на стотина крачки от Мойше се зачува шум: заспалият пияница се пробужда със загорели от алкохола уста, става и се спуща към реката да утоли адската си жажда...

Косите на Мойше настръхват... Той иска да извика, гласът му е схванат... Ами сега!... Хайдуги, барут, бомби, динамит – всичко се

Нещо шумолеше, ама какво беше!...

завъртява в главата на вцепенения и настръхнал от ужас Мойше. Той следи по шума непонятните страшни стъпки и се готви да стреля. Стъпките стихват до самата река. Мойше съзира, че там нещо почна да се белее, и веднага един рязък звук пресича тъмнината... Ай, ай... Мойше дига пушката, раз, два, три и... един гърмеж потресе нощта. Веднага от всички складове загърмяват пушки... Стреснатият пияница изчезва. Ужасна тревога! Мойше ни жив, ни мъртъв... Но ето, явява се цяла рота и Мойше дохожда на себе си, развързва му се езикът и стреснатата му фантазия рисува геройския подвиг, които от уста на уста облетя и стресна и зачуди пялата столица:

„Военните барутни складове нападнати нощес от двадесет души вържени до зъбите... Сражение с безгласни пушки... Още един миг, и двадесет милиона би хвъркнали на въздух. Не стига това: цялата столица рискуваше да се превърне в грамада от развалини“...

София, 19 март 1897 г. Щастливец

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6272>]